nummer 36 - maart '90

AKTUALITEITEN

B.A.S.T.T. vzw

Stadsschouwburg
Meistraat, 2
2000 Antwerpen
(03) 231 97 50

verschijnt tweemaandelings

verantwoordelijke uitgever
Dré Darden, Campinaweg 10, 2128 Brecht

BASTT vzw

LAUCHSTÄDTER THEATER (Leipzig ca 1850)
detail "changement à vue"

Aan dit nummer werkten mee: Berwouts J., Cammans J., Darden D., De Bruyker L., Canfyn G., Kersmaeckers I., Werckx R.

LICHTLESSENAAR S20

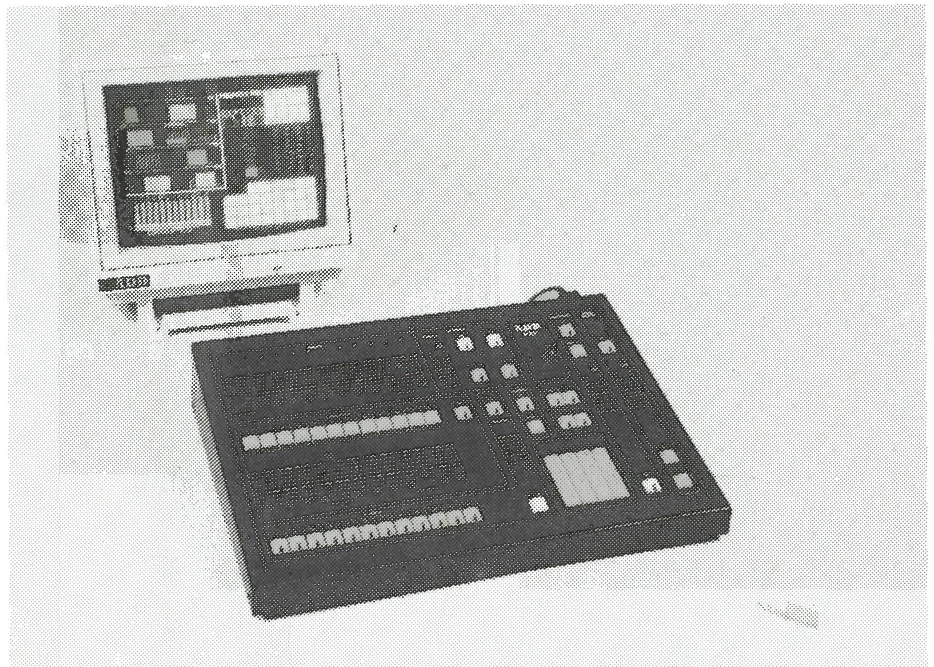
TECHNISCHE TRADITIE VOOR THEATER, TV, SHOWBUSINESS EN COMPUTERTECHNIEK

gebruikt in volmaakte harmonie om de S20 zijn operationeel vermogen en zijn verbluffend gebruiksgemak te bezorgen.

Overal waar de creatieve verbeeldingskracht van de apparatuur een maximum aan vermogen en perfectionering kan eisen en waar tot de opkomst van de S20, de grenzen enkel van financiële aard waren: repertoire-theater of reizend theater, ballet, TV en video-studio's, shows, variété, clubs en discotheken.

• VERMOGEN

- Tot 120 kringen
- 250 lichtstand-geheugens
- 12 geheugens voor kringgroepenvorming, meer bepaald voor kleurbalansen
- 1 tijdsgestuurde lineaire transfert, manueel of automatisch met onafhankelijke tijd voor het stijgen, het dalen of het wachten van de lichtstand.
- Automatische rangschikking van de geheugennummers.
- 12 registers met manuele of automatische tijdssturing (elk register kan een lichtstand of een "chaser" ontvangen)
- 25 programmeerbare "chasers" met 25 stappen en bruuske, progressieve of muziekritme-afhankelijke overgang.
- Met de randapparatuur kan op papier worden geprint of kan de inhoud van de geheugens op mini-cassette worden opgeslagen (in optie).

Het kleurscherm geeft op 5 verschillende funktiebladzijden alles wat nodig is voor de controle van het systeem.

- Mogelijkheid om lichtstanden op de scène of blind te creëren.
- Memorisatie van de stijg-, daal- en wachttijden bij het stijgen en het dalen.
- Memorisatie per chaser - stap.
- Memorisatie van de groeperingen.
- Mogelijkheid van individuele "flashing" of flashing per lichtstand.
- Tijdsgestuurde sequentieel automatische transfert.
- Afstandsbediening van de transfert mogelijk door de regisseur of de acteur, door magneetbandimpulsion of een eventuele andere mogelijkheid.

ALLE BELANGRIJKE FUNCTIES KUNNEN WORDEN UITGEVOERD VIA DE LESSENAAR, MET BOVENDIEN MEER GEBRUIKSGEMAK, SOEPELHEID EN SNELHEID DOOR HET GEBRUIK VAN EEN "MUIS".

N.V. ADB S.A.
Leuvensesteenweg 585
B-1930 Zaventem
Belgium
Tel.: +32/2/722.17 11
Tx 22154

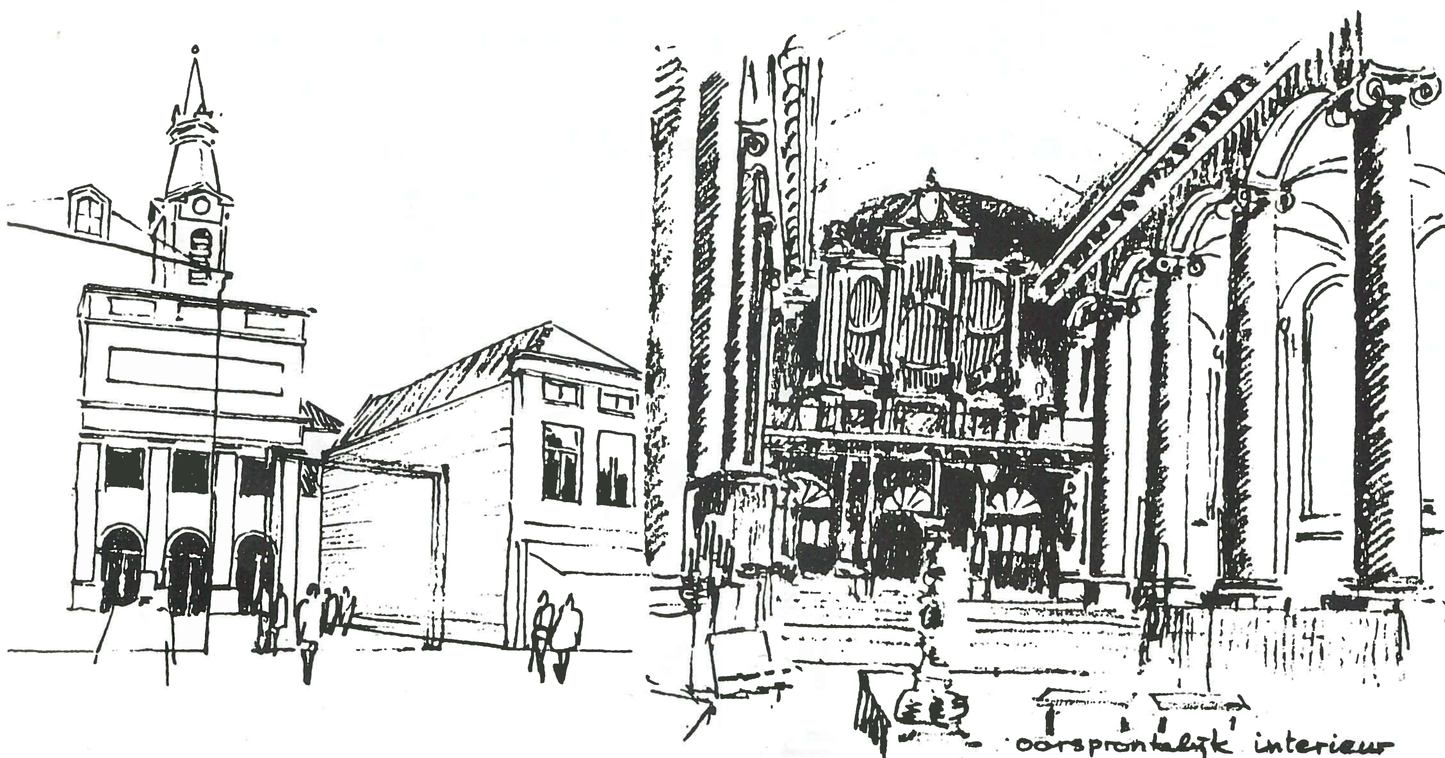
ADB-Sofair s.a.
47, rue de la Vanne
F-92120 Montrouge
France
Tel.: +33/1/42.53.14.33
Tx 206428

ADB-Sofair
218, Grande Rue de la Guillotière
F-69007 Lyon
France
Tel.: +33/78/58.46.50
Tx 900264

ADB GmbH
Dieselstrasse 4
D-6052 Mühlheim am Main
Deutschland
Tel.: +49/6108/66204-05
Tx 4189103

lighting systems **ADB**

SCHOUWBURG "DE MAAGD"

Een theater in de kerk

De Heilige Maagdkerk, die werd voltooid in 1829, mag een typerend voorbeeld worden genoemd van de 'waterstaatskerk'. Het is een in neoclassicistische stijl uitgevoerde hallenkerk, sober en funktioneel van opbouw, mooi van verhoudingen en sfeer. Tot eind 1986 diende het gebouw de RK-Gemeente in de stad. Na de verhuizing van de RK-Gemeente naar de St. Gertrudiskerk aan de overzijde van de markt, eveneens Rijksmonument, kwam het gebouw vrij voor een ander gebruik.

De toren en het hoge bouwlichaam van de Heilige Maagdkerk bepalen, samen met die van de St. Gertrudiskerk de 'sky-line' van Bergen op Zoom. Op de Grote Markt heeft het gebouw een duidelijk markerend effekt en vervult hiermee een moeilijk misbare rol in het stadsbeeld.

Bij het ontbreken van een volwaardige theaterakkommodatie in Bergen op Zoom leek het dan ook zinvol te onderzoeken of het vrijgekomen gebouw de mogelijkheden biedt een dergelijke funktie te herbergen. In opdracht van het College van Burgemeester en Wethouders te Bergen op Zoom deed het architektenburo 'Onno Greiner Martien van Goor Architekten bv' te Amsterdam een onderzoek naar de mogelijkheden in het gebouw een theater te bouwen voor 650 toeschouwers, met voldoende voorzieningen om ook grote en gerenommeerde gezelschappen naar de stad te kunnen halen.

Het gebouw

De kerk bestaat uit een middenbeuk met een breedte van 12 m en twee zijbeuken van 6 m breed. In de lengte is de kolomafstand 6 m over acht traveeën.

Zeer dominant in de ruimte zijn de Ionische zuilen met gedrukte scheibogen als ook de vlammende glas-in-lood ramen uit 1936.

Aan de voorzijde bevindt zich een 4 m diepe voorbouw over de breedte van de kerk en aan de achterzijde bevindt zich over de breedte van de middenbeuk over 12 m diepte een afgeronde absis. Aan weerszijden hiervan zijn twee sakristieën en een patronaatsgebouw, die in de beschouwingen konden worden betrokken.

BEGANE GROND

1 entree
2 kassa/informatiebalie
3 vitrine
4 garderobe
5 foyer
6 buffet
7 toiletgroep dames
8 toiletgroep heren
9 invalidetoilet
10 werkkast
11 lift
12 liftmachinekamer
13 omloop
14 grote zaal
15 geluidskontrolekamer
16 lichtkontrolekamer
17 loge laatkomers
18 noodtrappehuis
19 toneel
20 achtertoneel
21 zijtoneel
22 trekkengoot
23 manteau
24 berging
25 aanvoer dekorstukken
26 geluidssluis
27 entree artiesten
28 hal
29 kleedkamer
30 werkplaats
31 bar
32 keuken
33 toilet

1e VERDIEPING

1 vide hal
2 vide foyer
3 foyer
4 buffet
5 balkon
6 vide zaal
7 vide toneel
8 vide achtertoneel
9 vide zijtoneel
10 dak berging
11 dak gang
12 noodtrappehuis
13 vide omloop
14 garderobe
15 lift
16 trappehuis
17 direktievertrek
18 toilet dames
19 toilet heren
20 kleedkamer
21 administratie
22 toneelmeester
23 vide bar
24 vide gang
25 vide hal
26 vide aanvoer dekorstukken

2e VERDIEPING

1 lift
2 foyer
3 buffet
4 bar
5 keuken
6 hefplateau
7 toilet heren
8 toilet dames
9 vide
10 vide omloop
11 balkon
12 vide zaal
13 noodtrappehuis
14 vide toneel
15 manteau
16 loopbrug/laadbrug
17 loopbrug
18 vide achtertoneel
19 kleedruimte
20 toiletgroep
21 douches

Het ruimtelijk ontwerp

Uit een bouwtechnisch onderzoek bleek dat het gebouw konstruktief gezond is. Een belangrijk uitgangspunt voor het ruimtelijk ontwerp is dat het gebouw in vorm en materie zoveel mogelijk moet worden gespaard: in principe moeten slechts toevoegingen leiden tot het gewenste resultaat, daar verwijdering van essentiële en karakteristieke onderdelen grote technische en financiële gevolgen zouden hebben en –misschien nog belangrijker– het karakter van het gebouw onaanvaardbaar zouden aantasten.

Ruimtelijk gezien wordt dan ook getracht het karakter van het gebouw niet slechts zoveel mogelijk te sparen, maar ook om het steeds zichtbaar te laten.

Invulling van de kerkruimte door een open struktuur van galerijen, vloeren, balkons en lichtbruggen –met in alle richtingen zicht op de totale ruimte– maakt het mogelijk om met verlichting de totale ruimte of juist alleen de theaterruimte te benadrukken. Hiermee worden mogelijkheden geschapen voor het creëren van zeer verschillende sferen voor verschillende vormen van gebruik.

Ruimtelijke indeling

In de lengte wordt de grote kerkruimte in drieën gedeeld: in de voorbouw en de eerste traveeën zullen de foyers, trappehuizen, een mini–theater voor 'theater–en–ronde', tussen de eerste en tweede verdieping, en een extra evenementenzaaltje helemaal boven worden gesitueerd; in de tweede serie van drie traveeën zal het zaalgebied liggen en de achterste twee traveeën herbergen samen met de absis hoofd–, zij– en achtertonelen. Een der sakristieën zal dienen als dekoraanvoer; in de andere sakristie en het patronaatsgebouw zijn administratieruimte, een werkplaats, kleedkamers en artiestenfoyer gepland.

Grote zaal

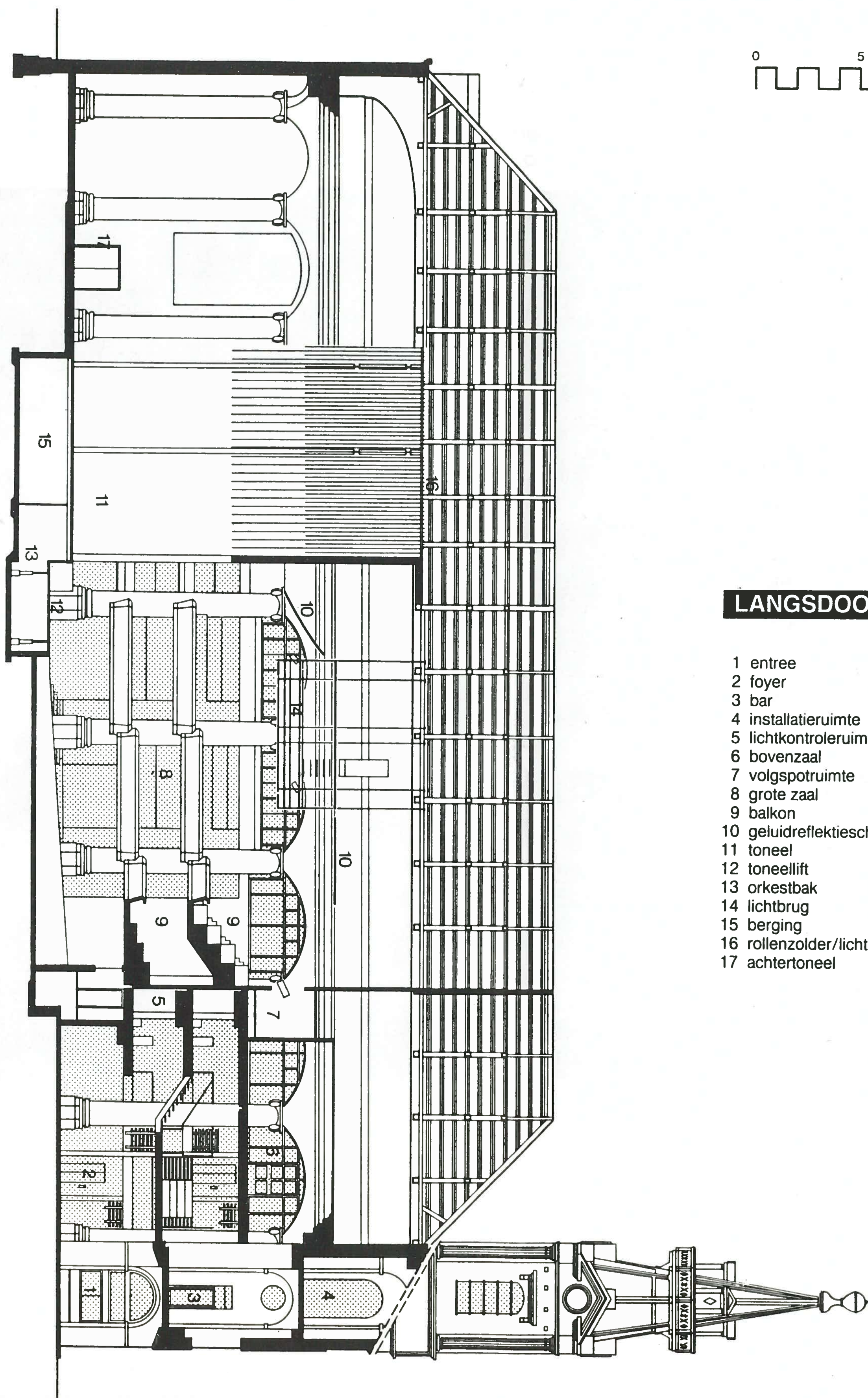
De eisen die door de opdrachtgever werden geformuleerd voor het theater alsmede het verlangde aantal toeschouwers binnen het gegeven van dit monumentale gebouw leidden tot een 'grote zaal' van een vrij klassieke opzet. Binnen de ruimte, die bepaald wordt door 12 m x 18 m, is bijv. een werkelijk 'en–ronde–theater' moeilijk of niet te realiseren, als men daarbij de eis volgt dat er 650 zitplaatsen in de zaal moeten zijn. Er is een voortoneel en er is een toneellijst, die bepaald wordt door twee 'vaste lichtportalen' tussen de toneelwand en de laatste kerkkolommen in de zaal vóór de toneelwand. Hiermee is gekozen voor 'lijsttoneel' met een kleine variabele op het voortoneel en voorzien van een zeer diep achtertoneel in de absis van de voormalige kerk. Het karakter en de schilderingen van de absis blijven geheel behouden: hierdoor kan het toneel optimaal worden verdiept van ca. 16 m' tot ca. 22 m' en kan het kerkinterieur in hoge mate in het toneelbeeld teruggebracht worden.

Een goede theaterzaal, in welke opzet dan ook, biedt dus méér dan alleen goede zichtlijnen en een goede nabijheid van de kijkers op de theatrale aktie: geholpen door het ruimtelijk koncept van de zaal moeten toeschouwers ook elkáár kunnen zien om een sfeer mogelijk te maken waarin de voorstelling met elkaar wordt beleefd.

In het ontwerp voor de grote zaal leidde dit tot een auditorium met twee hoefijzer–vormige balkonlagen, als lichte konstruktie op te hangen aan de zware kolommen van de kerk. In hun vorm moeten deze balkons het nodige tegenwicht bieden aan die van de zware zuilen en de bogen.

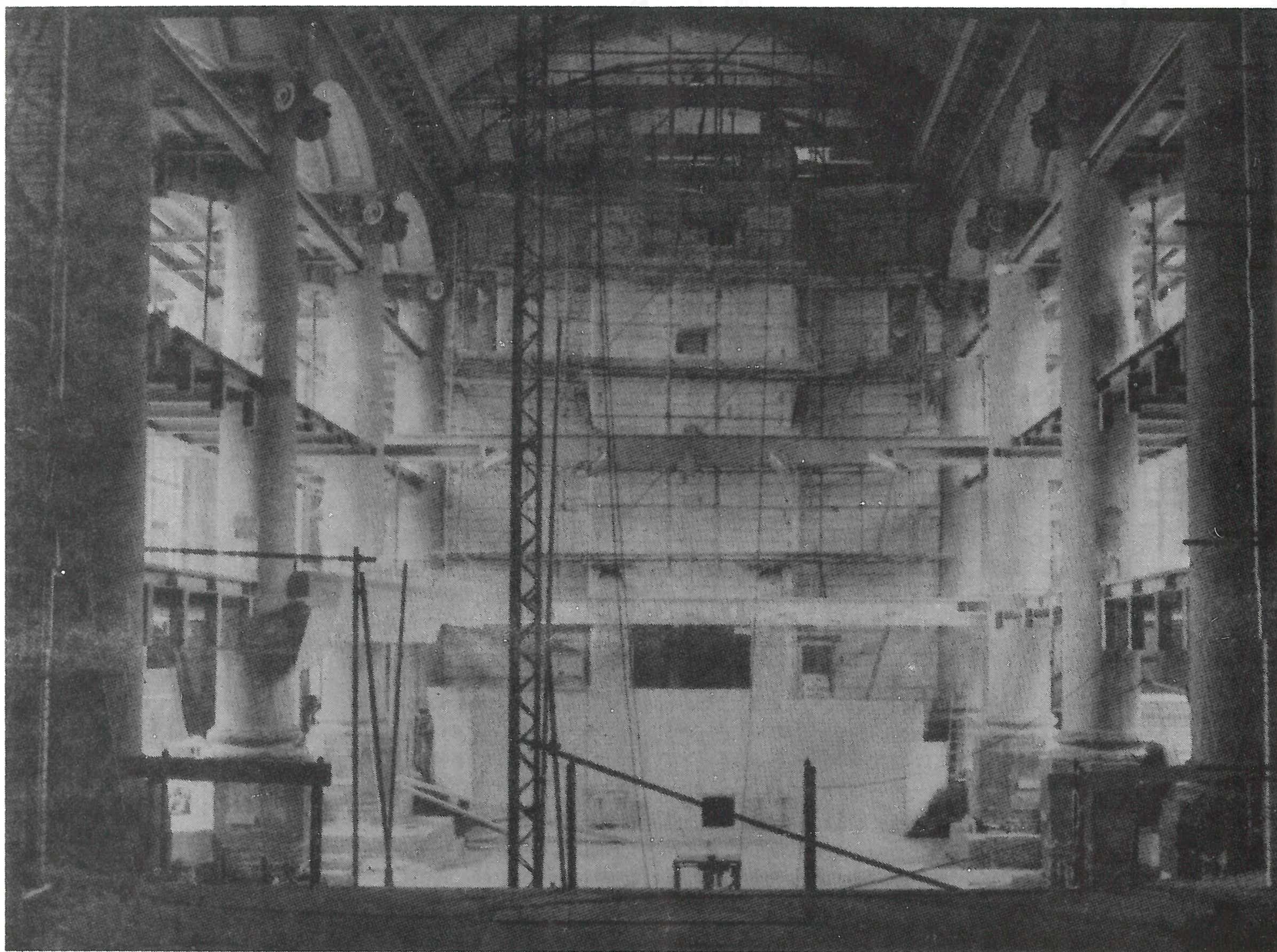
Het gevraagde aantal toeschouwers wordt zo op een minimale afstand van het toneel bijeengebracht. Voorbeelden van een dergelijk koncept zijn te vinden in de Stadsschouwburgen van Amsterdam en Leiden.

Er wordt voor deze zaal gestreefd naar een goede spreekakoestiek waarbij ook kamermuziek en kleine opera mogelijk zal zijn. Voor grote symfonieconcerten is de ruimte minder geschikt omdat flexibeler akoestiek te kostbaar werd geacht en de offers in ruimtelijke zin te groot zouden zijn. In de orkestbak, voorzien van een hefpodium op drie standen (orkestvloer, zaalvloer en toneel) is plaats voor ca. 40 musici.

LANGSDOORSNEDE

1 entree
2 foyer
3 bar
4 installatieruimte
5 lichtkontroleruimte
6 bovenzaal
7 volgspotruimte
8 grote zaal
9 balkon
10 geluidreflektieschermen
11 toneel
12 toneellift
13 orkestbak
14 lichtbrug
15 berging
16 rollenzolder/licht-laadbrug
17 achtertoneel

Toneel en toneeltoren

Door één stel kolommen te verwijderen ontstaat een ruimte die voldoende is voor hoofdtoneel (ca 12 m breed en 11 m diep), zijtonelen (ca. 6 m x 12 m) en achtertoneel (in de absis ca. 10 m x 12 m)

Van cruciaal belang was de vraag of een volwaardig funktionerende toneeltoren te realiseren zou zijn binnen de bestaande gebouwdoorsnede: de kerkkap mocht immers niet worden aangetast. Dit bleek met behulp van technisch kunstwerk nèt te gaan. Boven de hoofd- en zijtonelen worden de oorspronkelijke stenen en houten konstruktie-elementen vervangen door slanke stalen draagkonstrukties waarop de toneeltechnische voorzieningen hun plaats kunnen krijgen.

Overige accomodatie

Meer multifunktionele gebruiksmogelijkheden werden geboden in de foyer tussen de 1e en 2e verdieping in het voorgebied: deze foyer is als klein theater voor 60 à 70 toeschouwers ontworpen en kan men hier om een speelvlak van ca. 5 m x 7 m zitten.

Klimaatbehandeling

Een nieuw verwarmings- en luchtbehandelingssysteem moet zorgdragen voor een aangenaam binnenklimaat. Hierbij krijgen schalmgaten van de toren een nieuwe funktie als aanzuigopening voor de lucht.

Uiterlijk

Het kerkelijk karakter van het gebouw in kombinatie met de terugliggende positie ten opzichte van de markt vergen een aparte aanpak: enerzijds moet het monument zoveel mogelijk in zijn waarde worden gelaten, anderzijds moet het als 'theater' een ander karakter en een lokkende werking naar de markt toe krijgen.

Met bescheiden doorbraken in de voorgevel, toevoeging van licht op de gevel en de toren, alsmede een grondige aanpak van het voorterrein tussen de kerk en de Grote Markt zal worden geprobeerd de ingangspartij een meer uitnodigend theatraal karakter te geven waarmee Schouwburg 'de Maagd' (zo zal dit nieuwe theater gaan heten) voor de komende jaren een geheel vernieuwde bijdrage zal leveren aan het levendige stadsbeeld van Bergen op Zoom.

De voorgevel (vroeger geel, grijs en omber van kleur) wordt nu in een serie wit- en lichtgrijzen geschilderd, zoals die voorkomen bij het Raadhuis en de St. Gertrudiskerk, met accenten in goud en donkerblauw.

Het voorplein wordt in nauwe samenwerking met de kunstenaar André Volten vormgegeven.

Onno Greiner, architekt

THE SECOND INTERNATIONAL WORKSHOP FESTIVAL 1990

PROVISIONAL PROGRAMME

The 1990 International Workshop Festival
to be staged in
LONDON, GLASGOW , and DERRY.

August 14th- October 14th

" After the phenomenal success of last year's International Workshop Festival attitudes towards training may finally be changing in Britain " (The Guardian)

Research and development and on-going training programmes for its workforce form a vital component of the success of any industry. But for too long British theatre has failed to invest in this area. Text-bound British Drama schools have taken no account of the explosion of interest in performance skills and physical theatre which has been drawing new audiences to theatres over the past ten years. The International Workshop Festival redresses the imbalance. By offering workshops and masterclasses by the world's most distinguished theatre practitioners and teachers it aims to break down the insularity of British Theatre, broadening the skills' bases of our performers and introducing them to the richness of world theatrical traditions.

The Festival, which is a bi-annual event, first took place in the spring of 1988, when over 1000 professional actors and directors took part in workshops and masterclasses with world-class teachers from over 14 countries. Courses offered ranged from acrobatics, tightope and juggling to vaudeville routines, stand up comedy, African dance and Balinese mask theatre - to name but a few..... The Festival sold out two days after booking opened, with performers travelling from all over Europe to attend. There was a remarkable atmosphere of celebration as performers revelled in unequalled opportunities to learn and gain new skill and inpiration.

The 1990 Festival - the most ambitious event of its kind ever mounted - plans to build on the success of 1988. A nationwide event to be staged in London, Glasgow and Derry, it brings to Britain, some of the most influential figures in world theatre including: Ariane Mnouchkine (France), Jacques Lecoq (France), Tadeshi Suzuki (Japan), Barney Simon (South Africa), Dario Fo (Italy), Wolfgang Stange (Germany) and Clive Barker (Britain).

Each of the three centres will explore particular aspects of theatre:

THE SECOND INTERNATIONAL WORKSHOP FESTIVAL 1990

PROVISIONAL PROGRAMME

The 1990 International Workshop Festival
to be staged in
LONDON, GLASGOW , and DERRY.

August 14th- October 14th

" After the phenomenal success of last year's International Workshop Festival attitudes towards training may finally be changing in Britain " (The Guardian)

Research and development and on-going training programmes for its workforce form a vital component of the success of any industry. But for too long British theatre has failed to invest in this area. Text-bound British Drama schools have taken no account of the explosion of interest in performance skills and physical theatre which has been drawing new audiences to theatres over the past ten years. The International Workshop Festival redresses the imbalance. By offering workshops and masterclasses by the world's most distinguished theatre practitioners and teachers it aims to break down the insularity of British Theatre, broadening the skills' bases of our performers and introducing them to the richness of world theatrical traditions.

The Festival, which is a bi-annual event, first took place in the spring of 1988, when over 1000 professional actors and directors took part in workshops and masterclasses with world-class teachers from over 14 countries. Courses offered ranged from acrobatics, tightope and juggling to vaudeville routines, stand up comedy, African dance and Balinese mask theatre - to name but a few..... The Festival sold out two days after booking opened, with performers travelling from all over Europe to attend. There was a remarkable atmosphere of celebration as performers revelled in unequalled opportunities to learn and gain new skill and inpiration.

The 1990 Festival - the most ambitious event of its kind ever mounted - plans to build on the success of 1988. A nationwide event to be staged in London, Glasgow and Derry, it brings to Britain, some of the most influential figures in world theatre including: Ariane Mnouchkine (France), Jacques Lecoq (France), Tadeshi Suzuki (Japan), Barney Simon (South Africa), Dario Fo (Italy), Wolfgang Stange (Germany) and Clive Barker (Britain).

Each of the three centres will explore particular aspects of theatre:

GLASGOW - Jacques Lecoq and Krikor Belekian

The collaboration between Jacques Lecoq and the architect Krikor Belekian led to a innovatory series of workshops in Paris in 1988. Now, in 1990, Lecoq and Belekian make their own contribution to Glasgow's European City of Culture celebrations by recreating their workshops for performers, directors, sculptors, designers and architects.

LONDON - The Place Forum

London sees a second staging of The Place Forum, an international theatre forum offering some fifteen workshops, masterclasses, films and seminars. The forum provides unique training opportunites, expertise and cross-fertilisation for performers, directors and teachers, celebrating the diversity and richness of world theatre.

DERRY - 'Finding a Voice'

Derry in Northern Ireland, has a unique city council, which commissions and encourages new artistic iniatives. Working closely with Derry's own internationally-respected Orchard Gallery, it has invited a range of international and Irish artists to converge on Derry. Together with local groups, they will explore how theatre can contribute towards social, political and religious understanding by giving a 'voice' to a community which looks to its own experience for inspiration.

Each of these events will be marketed throughout Britain, Eire and Europe.

Theatre and its Scenographic Setting

A two week Masterclass led by Jacques Lecoq and Krikor Belekian

The Royal Scottish Academy of Music and Drama, Glasgow

August 13 - 24 1990

Jacques Lecoq explains the core of his philosophy of theatre as 'the actor's body and how it moves in space'. As he says, 'These can be as eloquent and profound as Shakespearean verse'. His fascination with space has prompted him to explore architecture over the years - he has even collaborated on building design - and his students rehearse with abstract or suspended structures. In 1988, with Krikor Belekian, the distinguished architect, he ran a series of eye-opening, multi-media workshops in Paris, developing a fascinating study of the interrelation of movement, space, structure and colour - in essence, the architecture of theatre.

Now, in 1990, Jacques Lecoq, staff from his International Theatre School in Paris, and Krikor Belekian come to Glasgow to recreate and develop the Parisien workshops with performers, designers, directors, sculptors and architects drawn to Glasgow from all over the world, by the European City of Culture celebrations.

Glasgow is a particularly apt setting for Lecoq and Belekian's workshops. For this is a city, which in its buildings and institutions, perfectly expresses the dynamic inter-relation between art, architecture and performance. In the city-centre stands the famous School of Art, a tribute to the genius of Charles Rennie Mackintosh who was not only an inspired architect, but a painter, as well a skilled designer of furnitureand fabrics. Located in the same street, is the Mackintosh School of Architecture, and the Royal Scottish Academy of Dramatic Art which, in turn, faces the Theatre Royal, home of Scottish Opera. Glasgow also boasts its own ballet company, Scottish Ballet, and is the home of both the renowned Citizens' Theatre and the Burrell Collection.

The Glasgow workshops will be the first time this work has been presented outside Paris. The workshops will represent a further development of the relationship forged between the International Workshop Festival and L'Ecole Jacques Lecoq in 1988, following his sell-out residency and performance in London in that year.

We gratefully acknowledge the support of the Scottish Arts Council and the Glasgow 1990 Festivals' Unit.

THE PLACE FORUM

A nine day International Theatre Forum,
presenting
masterclasses, workshops, seminars, performances and films

1 - 9 September 1990

The Place Forum promises to be both a party and a welcome opportunity for performers to explore new approaches to the creation of theatre. Here they can take the kind of risks denied by notoriously short British rehearsal periods, and have their assumptions about theatre challenged through working within a truly international context. By drawing together performers and teachers from a diverse range of backgrounds and countries, it creates an atmosphere in which new working relationships may be forged.

Following the pattern of the highly successful forum in 1988, for nine days, the Place Theatre, home of the London School of Contemporary Dance, will be invaded by over 200 performers, and directors who will have the opportunity to work with some of the world's most influential creators of theatre.

Five week-long workshops, and ten weekend workshops will be staged. Artists invited to lead workshops include the great Japanese director, Tadeshi Suzuki, Ariane Mnouchkine from Theatre du Soleil in France, Peter Badejo from Nigeria, and a host of others including Clive Barker, Suraya Hilal, Sophia Kolenska and Theatre de Complicite.

Surrounding the core workshop programme there will be a host of additional events, including early morning classes in various methods of warm-up and physical preparation, Feldenkries and massage sessions, seminars, films and the chance to learn diverse skills ranging from close-up magic to the Tango.

The demand for places on the forum was overwhelming in 1988, and we expect the same enthusiasm of response for the 1990 event.

Finding a Voice

A season of masterclassed led by Barney Simon, Franki Armstrong, Field Day and Charabanc

September 17 - October 5 1990

The Orchard Gallery in Derry commands international respect, but is still firmly rooted in the local community and is an important source of encouragement and patronage for artists in Northern Ireland. Together with Derry City Council, strong supporters of innovation in the arts, and the International Workshop Festival, the Orchard Gallery has invited a group of remarkable international and Irish artists to Derry. The link between all invited artists is that their work gives a passionate testimony to the communities with which they work. They will work with youth groups, amateur theatre groups, community and tenant associations. Together they will explore how theatre can contribute towards social, political and religious understanding by giving a 'voice' to a community when it looks to its own experience for inspiration.

COURSE LEADERS

Barney Simon

Barney Simon is founder of the world famous Market Theatre of Johannesberg which has played a unique role in articulating the voice of its community. Working with actors in South Africa he has created such memorable work as WOZA ALBERT, STRIKE THE WOMAN: STRIKE THE ROCK, and BORN IN THE RSA, all of which have toured world wide to immense international acclaim. His work concentrates on giving his performers a structure and approach through which to observe their personal histories and those of both individuals and communities around them. His work, powered by song and unleashing enormous vitality and warmth from his performers produces moving and completely accessible theatre.

Franki Armstrong

Franki Armstrong's workshop was one of the outstanding successes of the 1988 Workshop Festival with hundreds of performers attempting to enrol for the 30 places. Franki leads voice workshops around the world. Her remarkable ability is to unlock the most extraordinary and thrilling sounds from people's voices, people who often begin the workshop claiming that they 'cannot sing'. Drawing from a range of cultures she side steps such notions using cattle calls, chants, and communal work songs to unlock the voice in all of us, thereby returning to people part of their natural inheritance. Franki is particularly keen to work in a region from where she has drawn much inspiration.

Field Day

Field Day have been invited to lead and programme a four-day forum. This will bring together a range of writers, directors, actors, and programme makers whose work is committed to articulating the particular culture of the community from which their work springs - and who see culture not as a product to be imposed upon a community but as an integral process through which it defines and develops its identity and voice.

Charabanc

Charabanc produce new work from the company's own research from within the Northern Irish community. Having toured extensively within Northern Ireland they have helped contribute towards political, religious and social understanding. They have represented the excellence of Northern Irish theatre through their highly successful international tours. They are interested in both leading a workshop and participating in masterclasses with directors with whom they have been keen to study.

Others

We are currently locating and negotiating the final masterclass leader. Discussions are being pursued with Augusto Boal, the Argentinian director whose remarkable work in South America has proved an inspiration for theatre creators around the world. WE are also approaching Frances Baton who developed Drama Action Centre in Sydney, Australia, and 'Play Back Theatre', a dynamic form of interactional theatre in which she plays out the lives and stories of members of the audience before them.

PUPPENSAMMLUNG DRESDEN

Als voorbereiding op het "Genoveva" projekt van Teater Taptoe, waarbij oude teatertechnieken zullen toegepast worden in een uitvergroot papieren-teater, trok ik op studiereis naar de Puppensammlung in Dresden om de techniek van de "Theatrum Mundi" figuren te bestuderen.

De Puppensammlung van Dresden is naast deze van München zowat de belangrijkste kollektie ter wereld. Ze herbergt niet alleen figuren van over de hele wereld maar bezit tevens een uitgebreid archief zowel beeld als klank en geeft regelmatig publikaties uit.

De kollektie is ondergebracht in een prachtig Renaissancehuis gelegen op een bergflank in Radebeul zowat 45 minuten per auto van het centrum van Dresden.

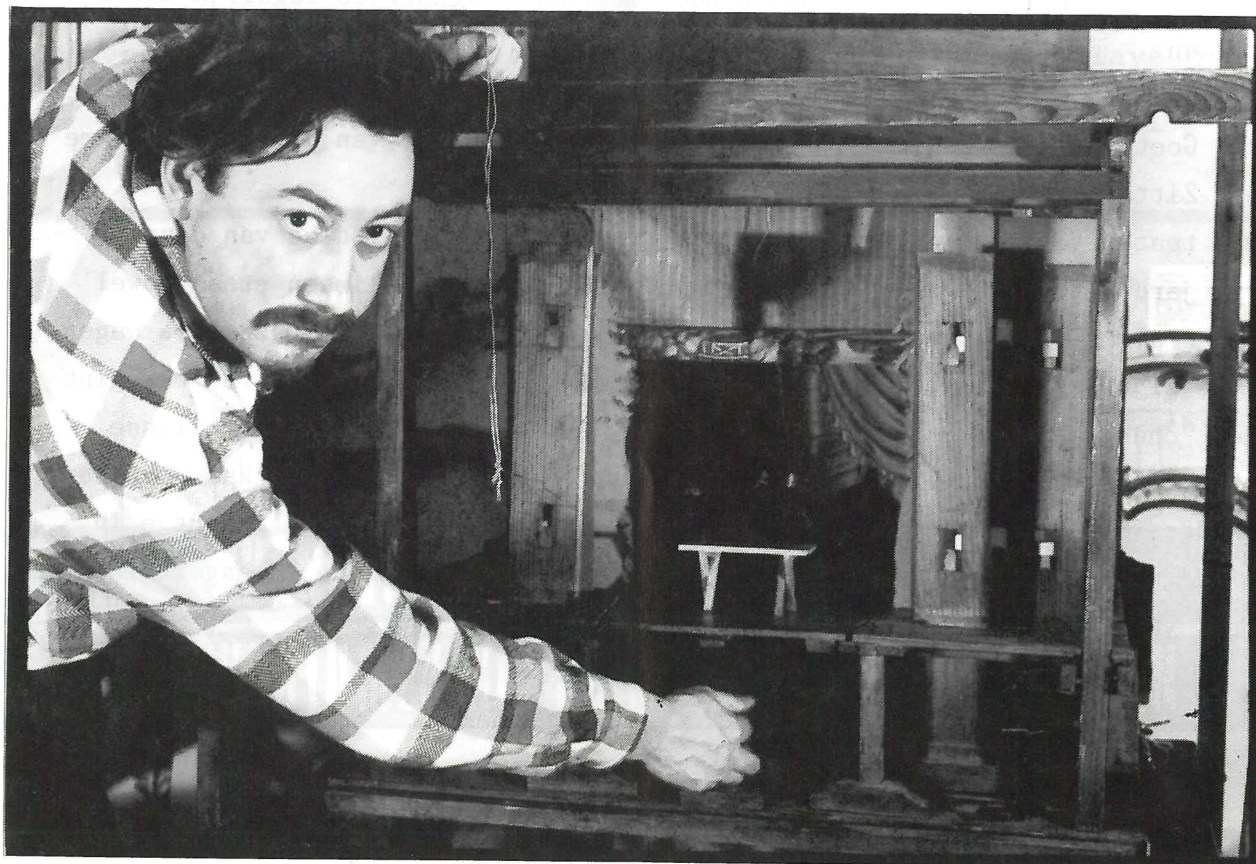
Ik bestudeerde er samen met Freek Neirynck en Bart Beys de "Theatrum Mundi" techniek. Dit zijn kleine figuurtjes uit de 19e eeuw die op wagentjes werden gemonteerd en tussen de dekors werden bewogen door middel van bewegende "glissières". De figuurtjes werden met een mechanisme op een soortement bewegende band geplaatst en door deze band manueel in beweging te brengen kwam ook de mechaniek van de figuurtjes in beweging. De meest gekompliceerde mechaniekjes werden uitgedacht om zo een natuurlijk mogelijke beweging na te streven. Door de bewegende band konden meerdere figuurtjes tegelijk bewogen worden.

Tevens vond ik een schaalmodel van de "Lauchstädter Theater", die ten tijde van Goëthe werden gebouwd, namelijk het kamerteatertje van de familie Oehme uit Zittau/Leipzig (± 1850).

Dit teatertje biedt de mogelijkheid om 8 coulissen zowel deze van cour of van jardin gelijktijdig horizontaal te wisselen. De coulissen staan zowel links als rechts op een wagentje onder de scene gemonteerd. Deze twee wagentjes zijn verbonden met een centrale trommel waarbij door een draaibeweging het "changement à vue" in werking treedt. Achter elke bewegende coulisse steekt een vaste coulisse in de "glissière" zodat ook deze nog kan verandert worden, echter niet terwijl de toeschouwer erop toekijkt. Dit teatertje in prima staat toonde mij een van de vele mogelijkheden van de "changements à vue" van de teaters die gebouwd werden zonder toneeltoren.

"OPERA MUNDI"-FIGUREN

LAUCHSTÄDTER THEATER

Een opmerkelijk boekje vond ik ook de uitgave van "Puppentheater-Scenografie in de DDR". Een overzicht van de voornaamste poppenteaterscenografen sinds het midden van de jaren 70, uitgegeven in mei 1988. Een prachtig kijkboekje dat de krachtige beeldtaal van het figurenteater uit de DDR illustreert.
Of er in het vooruitzicht van een herenigd Duitsland nog geld zal zijn voor dergelijke interessante publikaties is voor het ogenblik een open vraag.
In ieder geval kan ik de Puppentheater Sammlung in Dresden eenieder die met teater bezig is warm aanbevelen.

Adres: Staatliche Kunstsammlungen Dresden
Puppentheatersammlung
Radebeul - Barkengasse 6
Tel. 7 43 73

Slechts enkele maanden per jaar geopend maar de gastvrijheid is voor vaklui erg groot zodat je er mits telefonische afspraak ook op andere momenten binnenkomt. Vergeet niet goed de weg te vragen want het is niet zo makkelijk te vinden.

Luk De Bruyker

A.S.: nummer 44, december '89 - januari '90

In dit nummer vindt men een belangrijk dossier over: "De ruimte i.v.m. DE DANS".
Na een korte inleiding over de hedendaagse dans in Frankrijk, worden een 15-tal architekturale ruimten besproken:
o.a. - in Montpellier, een dansruimte in de tuin van een 18 eeuws klooster
- technische gegevens over het "Théatre Municipal de laen"
- een nieuwe zaal in Marne-la-Valleè
- een dans-ruimte in de kelders van het Centre Pompidou
- de hippodroom van Dovai.

Een greep uit de overige artikels:
- een tekst over "De val van Icarus" van Fr. Flamand. Deze produktie werd vorig jaar opgevoerd in de Muntschouwburg in Brussel.
- technische wetenswaardigheden omtrent "stellingen" en "akoustiek"
- de rubriek: "Nouveautés - Telex"
- A.S. Belgium bezocht het Danstheater in Den Haag en bracht enkele bedenkingen over licht, dans en stijl.

A.S.: nummer 45, 1990

Een team uit de AS-redaktie heeft een systematisch onderzoek gedaan in Frankrijk naar de in 1989 gebouwde theaterzalen; zij raadpleegden:
- "préfectures" (brandveiligheid)
- regionale direkties van de Kulturele Centra
- studieburo's van architektuur en scenografie
- stadsbesturen

Uit dit onderzoek hebben zij zo 20 realisaties geselekteerd en op identieke wijze voorgesteld, als volgt:
- een beschrijvende tekst
- plans en doorsneden van de zaal en de scene
- illustraties
- lijst van de opdrachtgevers
- technische fiche
- uitrustingskosten

Enkele vb. behalve de Opera de la Bastille,
- Théatre équestre et musical Zingaro, Aubervilliers
- Espace culturel du Pin Galant, Mérignac
- Couverture des Arènes, Nîmes
- Théatre Municipal, Roanne

...UIT DE THEATERPERIODIEKEN

Bühnentechnische Rundschau Nr 1, 1990

1 - De non-conformiste Jeanne tussen droom en daad.
Het artikel beschrijft de herontdekking van "De Maagd van Orleans" van Tschaikowski in de regie van Harry Kupfer. Scenograaf Hans Schavernoch leverde een essentiële bijdrage tot deze produktie.

2 - De "Jeanne" in Munchen.
De technisch-directeur van de Bayerische Staatsopera beschrijft welke moeilijkheden er ontstaan als een "festival-team" in een repertoiretheater komt werken. Hij spreekt niet alleen van het decor en de toneeltechniek maar ook over de druk waaraan een groot operatheater bloot-staat.

3 - Architekturale achtergrond en reconstructie van het Jugendstiltheater in Cottbus.
In deze stad in de DDR staat een der weinige geconserveerde Jugendstiltheaters. Architect was Bernhard Sebring die ook het "Theater des Westens", het grote Musical-theater in Berlijn, bouwde.

4 - Vernieuwing van de besluiten over het gebruik van spek-takelzalen.
Sinds 1980 is men bezig deze besluiten die dateren van 1970, aan te passen. Vooral de veranderde produktie-eisen in het theater en polyvalente zalen worden in acht genomen.

5 - Brandveiligheidsdiensten.
De plichten van de brandweer ten overstaan van reële en abstrakte gevaarssituaties.

6 - De Parijse Opera en Concertgebouwen.
De laatste 200 jaar zijn er een groot aantal opera- en concerthuizen gebouwd. Vele ervan bestaan niet meer. Het artikel stelt een selektie voor van nog bestaande of reeds gerestaureerde theaters.

PODIUM: vakuitgave voor podiumtechniek en theatermanagement
jaargang 7, nummer 8, december 1989

In dit nummer aandacht voor: de musical "Cabaret" met een intervieuw met Geert Brans, stage-manager; Cees Wagenaar, geluidsontwerper en Harry de Vries, lichtverantwoordelijke.
Aansluitend wordt een stuk uit De Volkskrant overgenomen over de onderbetaling van musical-artiesten.
Ook intervieuws met Dick van Thiel, elektricien bij Carré en met het duo K. Mountforde en A.v.d.Grijn dat furore maakt met sensationele grime, baarden en pruiken. (o.m. bekend van de programmas van van Kooten en de Bie)
Verder een interessant en onderbouwd artikel over zaalakoestiek en hoe deze met elektronische en fysische middelen verbeterd of aangepast kan worden.
Tot slot een reklameachtig stuk over het Axys- en Audioscoopsysteem.

PODIUM: vakuitgave voor podiumtechniek en theatermanagement
jaargang 8, nummer 1, februari 1990

Dit eerste nummer van de nieuwe jaargang heeft een nieuwe lay-out en bevat:
-"Lichtexpositie wekt wereld tot leven": over de lichtexpositie van het lichtontwerp- en adviesbureau Hans Wolff § Partners, die naast theater ook etalages en architektuur belicht.
- Intervieuw met Peter Kaandorp, technicus van zijn zus Brigitte.
-"Lost women in Antartica": een als artikel vermonde reklame voor de mime-voorstelling van Stichting Oceaan.
-"25-jarig bestaan Stadsschouwburg Eindhoven" met een overzicht van de recent beeindigde verbouwing.
-"Management RO Theater": intervieuw met Henze Pegman.
- Gesprek met Cees Snellinks over de uitbouw van het klanksysteem van het Concertgebouw te Hengelo.
-"Friedrichstadt theater Berlijn": een beschrijving van dit grote oost-Duitse theater, helaas blijkbaar letterlijk uit het Duits vertaald. Dit is wel zeer grappig, maar het komt de begrijpbaarheid niet ten goede.
- Tot slot een artikel over verffabrikant Neverlak BV die via computermenging een nieuwe verf collectie heeft ontwikkeld met briljante kleuren die het op TV zeer goed schijnen te doen.

ZICHTLIJN: nummer 8, december 1989

Na langdurige perikelen met uitgevers werd "Podium" als officiëel tijdschrift van onze collega "Vereniging voor Podiumtechnologie" in september 1988 vervangen door een sobere losbladige "Nieuwsbrief" (o.a. Nr.1 over de T.T.-dagen te Aalst !) Tweemaandelijks verschijnend telde het Nr.5 in juni '89 al 16 pagina's, geplooid en gepind, en het Nr.7, oktober '89, kreeg de naam "ZICHTLIJN".

Hiernaast de inhoudsopgave van het decembernummer (32 p).
Zeer praktische informatie wordt verstrekt over watereffekten, algemene geluidstechniek, en een nieuw gecombineerd trekkensysteem. Meer theoretisch wordt uitgewijd over kleurwaarneming.

Uit artikels over Los Angeles (met o.a. Les Misérables), Bayreuth en Warschau blijkt dat ze geschreven zijn door geïnteresseerde en ervaren theatertechnici. In Nederland is een commissie ernstig werk aan het leveren voor veiligheid, met zeer gegronde voorstellen.

De Stadsschouwburg van Utrecht heeft grootse vernieuwingsplannen, maar de werken zijn nog niet begonnen.
Het artikel over de theatervakbeurs (Dronten, oktober) is vrij eenzijdig maar wel eerlijk.

Theatre Crafts en Bühnentechnische Rundschau worden kort beschreven, en we vernemen heel wat over T.T.-aktiviteiten in binnen- (Nl.) en buitenland. Alles wat enigszins te maken heeft met de Vereniging zelf drukt een sterk eerlijk engagement, en een drang naar maximale communicatie uit.

ZICHTLIJN is op weg om een heel verzorgd en interessant vaktijdschrift te worden.
De redaktieraad heeft reeds met ons kontakt opgenomen voor eventuele wederzijdse samenwerking. Wij ook houden onze leden hiervan graag op de hoogte !

VERENIGING VOOR PODIUMTECHNOLOGIE · NEDERLANDS CENTRUM VOOR DE OISTAT

ZICHTLIJN

Inhoud

PERSMEDEDELING

Op 13 februari 1990 werd te Antwerpen de TheaterUnie-Vlaanderen (TUV) opgericht.

Het opzet van deze vereniging, die een aantal bestaande verenigingen overkoepelt, is het intensiveren van overleg, coördinatie en samenwerking tussen de verschillende beroepsverenigigen van het Vlaamse theater en hun begeleidende organisaties. Ze wendt daartoe alle middelen aan die haar ter beschikking staan.
De werking van de vereniging is in nationale en internationale context gericht op de theaterpractici. Ze streeft naar het bevorderen van het professionele gehalte van het Vlaamse theater door het verzamelen, ter beschikking stellen en verspreiden van documentaire informatie; door didactische, vervolmakings- en bijscholingsactiviteiten en door de promotie van alle vormen van Vlaamse podiumkunst in binnen- en buitenland. (art. 2 van de statuten)

De TheaterUnie-Vlaanderen is bij de stichting samengesteld uit de volgende verenigingen, die alle hun autonomie behouden:
- I.T.I. - Vlaams Centrum van het Internationaal Theater Instituut
- De Scène
- BASTT - Belgische Associatie voor Scenografen, Theatertechnici

- Theaterjaarboek
- VVT - Vereniging Vlaamse Toneelauteurs
- BETON - Beroepsvereniging van Toneelkunstenaars
- ASSITEJ - Association Internationale du Théâtre pour l'Enfance et la Jeunesse
- SIBMAS - het Vlaams Centrum van de Société Internationale des Bibliothèque et des Musées des Arts du Spectacle
- UNIMA - Union Internationale de la Marionette
- PEN - Vlaanderen
- Europees Figurenteatercentrum
- E.C.O.V. - Europees Centrum voor Opera en Vokale Kunst
- V.V.T.D. - Vereniging Vlaamse Toneeldirekties
- Initiatief.

Andere verenigingen die de doelstellingen onderschrijven, kunnen tot de TUV toetreden.

Het bestuur van de TheaterUnie - Vlaanderen bestaat uit:
Roger Rennenberg, voorzitter; Walter Groener, ondervoorzitter; Mark Hermans, afgevaardigd-beheerder; Micheline Heyse, penningmeester; Anne van de Genachte, secretaris.

Projecten voor de onmiddellijke toekomst zijn:
- de uitgave van een informatiebulletin, nationaal gericht op de theaterpractici, en internationaal verspreid via o.m. de ITI kanalen
- het inrichten van persavonden, in principe maandelijks, in het Antwerps pershuis, eventueel ook elders in Vlaanderen
- de tentoonstelling "40 jaar ITI - met de neus op de feiten" rond eind maart in het Cultureel Centrum van Wemmel
- de tentoonstelling "Ivaneanu", die een interne samenwerking is tussen ITI, Bastt , Assitej en Ecov, in juni 1990
- de tentoonstelling "Werner de Bondt, scenograaf" in het najaar 1990.

THEATERWERKSTÄTTEN HAMMANN GMBH
NU OOK IN BELGIË

ALGEMENE VERTEGENWOORDIGING BELGIE

Dré DARDEN
Campinaweg 10
2128 ST. JOB IN 'T GOOR
Tel: 03 - 663.29.38

Vanaf 1 juni 1988 zal de in theatertechniek gespecialiseerde firma "Theaterwerkstätten Hammann GMBH" uit Düsseldorf, ook in België vertegenwoordigd zijn.
De firma vierde vorig jaar haar Eeuwfeest-jubileum.
Door Wilhelm Hammann in 1887 opgericht als schilderatelier voor toneeldecors, werden reeds in 1889 een schrijnwerkerij en een smederij in bedrijf genomen, zodat de vraag van talrijke klanten naar vooruitstrevende toneeltechniek, kon beantwoord worden.
Sindsdien is Hammann nooit achterop geraakt. Integendeel zelfs. Hammann bevond zich, wat theatertechniek betreft, dikwijls in de voorhoede.
Door talrijke publikaties en oktrooien werd de evolutie gestimuleerd.
Dank zij de dagelijkse inzet voor kwaliteit en betrouwbaarheid, stelt Hammann zich vandaag voor als een modern goed geleid bedrijf met een groot prestatievermogen.
Aangezien de belgische markt, wat de afstand betreft, praktisch voor de deur ligt, lijkt de beslissing om ons in België sterker te willen profileren, logisch.

ONS LEVERINGSPROGRAMMA :

PORTAALBRUGGEN
PORTAALTORENS
WERKROOSTERS
WERKBRUGGEN
BRANDWERENDE DOEKEN
RAIL SYSTEMEN
VOORDOEKEN
ALLE SOORTEN TREKKEN
VLIEGSYSTEMEN
GELUIDSREFLEKTOREN
TONEELDOEKEN
TONEELVLOEREN
TONEELWAGENS
OPLEGBARE DRAAISCHIJVEN
VERPLAATSBARE PERSONENLIFTEN
TONEEL PODIA
ORKESTPODIA
VERSTELBARE ZAALVLOEREN
VERZINKBARE TELESCOOPTRIBUNES
PRAKTIKABELS
BELICHTINGSINSTALLATIES
ELECTRO-AKOESTISCHE INSTALLATIES
VEILIGHEIDSTECHNISCHE INSTALLATIES
PLANNING, FABRIKATIE, HERSTELLING EN ONDERHOUD VAN ALLE TONEELTECHNISCHE INSTALLATIES

THEATERWERKSTÄTTEN HAMMANN

WERKAANBIEDINGEN

Gevraagd: Allround technieker
Rijbewijs C (of halen). Kennis van licht- en klankinstallatie, electriciteit en belichtingsmateriaal. Met ervaring bij belichten en opbouwen van decors. Met bedoeling uit te groeien tot chef-belichter. Antigone is een reisgezelschap. Schriftelijk solliciteren: THEATER ANTIGONE, Pottelberg 40, 8500 Kortrijk. Tel. 056-22.68.70.

LICHT-EN KLANKREGISSEUR

K.N.S. Antwerpen zoekt per 1 augustus 1990 een licht-en klankregisseur.

Moet zelfstandig kunnen werken.

Schriftelijke sollicitatie te richten aan :

K.N.S. - Antwerpen
t.a.v. Mevr. I. LEX - Directeur
Stadsschouwburg
Meistraat 2 - 2000 ANTWERPEN
Tel.: 03/231.97.50

PUBLICATIES

De Pen van de Planken

Recent publiceerde de vzw De Scene het boekje 'De Pen van de Planken' een serie gesprekken die Toon Brouwers (hoofdredacteur van dit blad, en dramaturg van de KNS te Antwerpen) in de loop der jaren heeft gehouden met een aantal vooraanstaande Vlaamse toneelauteurs: Eddy Asselbergs, Tone Brulin, Jan Christiaens, Herwig Hensen, Paul Koeck, Roger van Ransbeek en René Verheezen.

Het waren telkens gesprekken ter gelegenheid van een speciale gebeurtenis: een première, de toekenning van een literaire prijs, etc. Geen 'overzichtsinterviews' dus, maar gesprekken 'ter gelegenheid van'. Juist omdat ze geen aanspraak maken op volledigheid, gaven ze een indringende kijk op het werk, en op de persoonlijkheid van de geïnterviewde auteurs.

Het boekje is fraai geïllustreerd met auteursportretten en vele produktiefoto's. Een aanrader voor al wie interesse heeft voor de Vlaamse toneelliteratuur. Ook geschikt als cursus-cursorische literatuur voor het hoger middelbaar onderwijs.

De Pen van de Planken: 80 blz, geïllustreerd. Wordt u toegestuurd na overschrijving van 390 BF op bankrekening 320-0827310-67 van De Scène te 2000 Antwerpen, met vermelding van naam en volledig adres, en de mededeling 'De Pen'.

TENTOONSTELLING

TONEELBEELD VANAF 1945 IN NEDERLAND

Tot en met 23 april, dagelijks van 12 tot 17 u, loopt in Amsterdam in "De Beurs van Berlage" (vijf minuten lopen van het centraal station) onder de titel "De verbeelding vooruit", een overzichtstentoonstelling van "40 jaar toneelbeeld in Nederland".

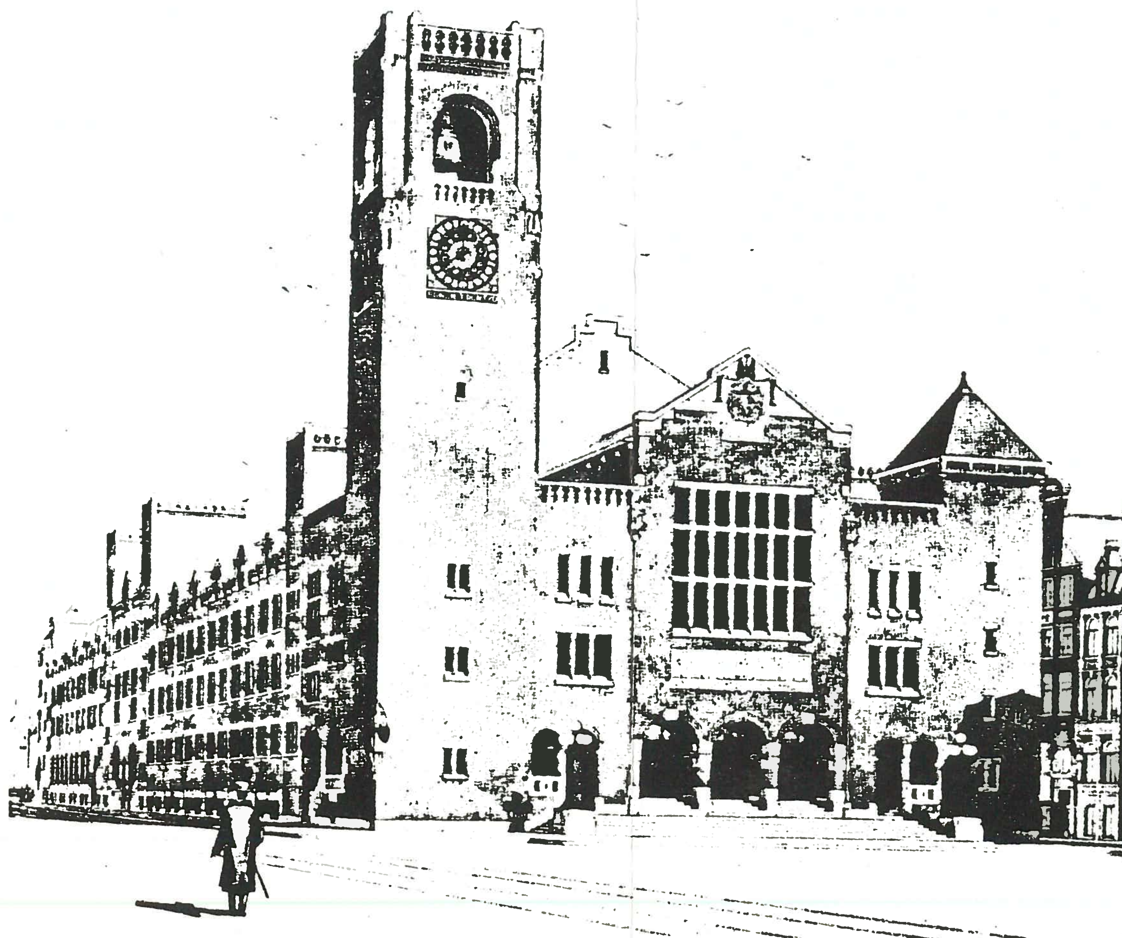
Het opzet heeft niet de bedoeling een chronologische dokumentaire te zijn. Er werd tematisch gewerkt. In een eerste luik wordt de invloed van de beeldende kunst benadrukt. Het tweede luik is een draaitoneel waarop vooral de ontwikkeling van de teatertechniek wordt belicht. Het laatste paviljoen heeft de vorm van een openstaand boek. Het publiek loopt langs de bladzijden. Hier wordt duidelijk gemaakt dat de manier waarop het toneel zich in de loop der tijd ontwikkelde, duidelijk te maken heeft met het kultureel/maatschappelijk klimaat in een bepaalde periode.

De laatste 5 jaren zijn niet in het overzicht betrokken maar aan Riek Swate, Santiago del Corral, Sanne Danz en Peter Zegveld, werd opdracht gegeven een installatie te ontwerpen.

Naast een boeiend overzicht, een interessant architekturaal koncept. Dekor super de luxe dus. Een aanrader.

De organisatie berust bij het Instituut voor Theaterwetenschappen. 020/525.22.89.
Een publikatie begeleidt de ekspositie (kostprijs ± 1.000 fr.).

Luk De Bruyker

BRUGGE

Teater De Werf in Brugge gaat in april 1990 onder de slopershamer. Er wordt een nieuw teater gebouwd op dezelfde plaats. Het nieuwe complex telt drie verdiepingen. Er komt een zaal voor 100 en een voor 50 toeschouwers. Verder is er ruimte voor twee kantoren, en komt er een repetitiezaal.

D.S. 1 jan '90

BRUSSEL

DE FRANSTALIGE GEMEENSCHAP HEEFT HET BEDRAG VAN 158 MILJOEN B.FR. TOEGEZEGD VOOR DE VERDERE VERBOUWING VAN DE "HALLEN VAN SCHAARBEEK."
DEZE SOM ZAL GEBRUIKT WORDEN VOOR:
- AKOESTISCHE EN THERMISCHE ISOLATIE
- VERWARMINGSINSTALLATIE
- ELECTRICITEITSWERKEN
- BOUW VAN SCENISCH MATERIAAL EN TRIBUNES IN DE GROTE RUIMTE

WAARSCHIJNLIJK STARTEN DE WERKEN IN DE LENTE v. 1991...
HET EINDE IS MOMENTEEL MOEILIJK VOORSPELBAAR (±1 JAAR)!

VLAN 24 jan '90

EPIDAURUS

Grieken gaan Epidaurusteater beschermen

ATHENE (belga) – De Griekse minister van Kultuur Sotiris Koevelas gaat maatregelen nemen om het teater van Epidaurus te beschermen. Het teater, één van de best bewaarde uit de klassieke oudheid, dreigt beschadigd te raken door de vele optredens die er plaatsvinden. Dat zegt het Griekse ministerie voor Kultuur.

Deskundigen gaven Sotiris Koevelas de raad het aantal repetities en opvoeringen te beperken en regels op te stellen voor het gebruik van decorstukken in het Epidaurusteater. Vorige zomer traden in het teater twaalf groepen op.

Volgend seizoen moet het aantal opvoeringen dan ook drastisch naar omlaag, en zijn spijkers, metalen voorwerpen, vuurwerk en hijskranen taboe op het toneel. Het Nationaal Bureau van Toerisme dat elke zomer het Festival van Epidaurus organiseert, moet zijn programma en de maquettes voor de decors ter goedkeuring aan de Centrale Raad voor de Archeologie voorleggen. Waardevolle antieke onderdelen van het toneel worden afgeschermd om beschadiging te voorkomen.

D.S. 22 jan '90

MOSKOU

Joeri Ljoebimov, de Russische regisseur die in 1984 de Sovjetunie moest verlaten, krijgt opnieuw de leiding van het Taganka Teater in Moskou. Hij werd met eenparigheid van stemmen door de medewerkers van het teater tot opvolger van Nikolai Gubenko gekozen. Gubenko werd enkele weken geleden minister van Kultuur.

D.S. 29 dec '90